

CARPE

UPPDRAG & YRKESROLL

Socialpsykiatri

UPPDRAG OCH YRKESROLL SOCIALPSYKIATRI

Läsanvisning och bakgrund

Uppdrag och yrkesroll -socialpsykiatri är en beskrivning av vad det innebär att arbeta med stöd och service till personer med funktionsnedsättning och vilka yrkeskrav som kan ställas. Det finns be-skrivningar av uppdrag och yrkesroll för boende, daglig verksamhet, personlig assistans, barn- och ungdomsverksamhet och dessa för socialpsykiatri.

Uppdrag och yrkesroll - socialpsykiatri är ett komplement till och bör användas tillsammans med **Carpes yrkeskrav - generella kunskaper för medarbetare inom verksamhetsområdet Stöd och service till personer med funktionsnedsättning**. De innehåller de grundläggande kunskaper som behövs inom området.

Målet är att Carpes yrkeskrav tillsammans med Uppdrag och yrkesroll ska kunna användas för olika syften och på olika nivåer. Exempel på användningsområden finns i inledningen av Carpes yrkeskrav. Precis som Carpes generella yrkeskrav är framtagna i en process med hjälp av en arbetsgrupp har Uppdrag och yrkesroll för de olika verksamhetsområdena tagits fram på samma sätt. Arbetsgrupper med chefsrepresentation från olika kommuner i Stockholms län har med utgångspunkt i frågan: Finns det specifika yrkeskrav som kan ställas kring de olika verksamhetsområdena? Frågan var öppen och processen i de olika grupperna var för sig men också tillsammans ledde fram till att det var mer som förenade när det gällde yrkeskraven än vad som skilde dem åt. Deltagarna i arbetsgruppen såg också snart i processen att det i de olika uppdragen och yrkesrollerna fanns något särskilt att fånga och formulera. Något som skulle kunna vara användbart på olika nivåer och i olika syften vilket resulterade i det här materialet.

UPPDRAG

Socialpsykiatrin ska ge stöd i vardagslivets olika situationer, ge meningsfull sysselsättning och skapa sociala sammanhang för personen. Resultatet i utförandet ska leva upp till de mål som lagstiftningen sätter upp, lagstiftningens mål är utgångspunkten i uppdraget. Lagstiftningen är uppdragets värdegrund tillsammans med kännedom om FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt kännedom om socialpsykiatrins historia.

Socialpsykiatrin har både öppen och biståndsbedömd verksamhet. Till de öppna verksamheterna är man välkommen att komma och ta del av det som erbjuds utan att man behöver ha kontakt med en biståndshandläggare. De biståndsbedömda verksamheterna, t ex boendestöd och sysselsättning, utgår från att personen har ansökt om respektive insats. Biståndsbedömaren gör en utredning och fattar beslut enligt Socialtjänstlagen (SoL) eller lagen om stöd och service (LSS). Om ansökan beviljas, skickas en beställning till den verksamhet som den enskilde väljer. Det är beställningen som är grunden för uppdraget som verksamheten ska verkställa. I beställningen ska det finnas en beskrivning vad personen vill med sin insats.

När personen börjar med sin insats, t ex boendestöd eller sysselsättning, ska man tillsammans med honom eller henne göra en genomförandeplan där det framkommer vad han eller hon vill göra och vad som ska uppnås i enlighet med uppdraget från beställaren. Se upprättandet av genomförandeplanen som en process och inte som ett enstaka möte. Utifrån genomförandeplanen och målen i denna förs sedan journalanteckningar över hur arbetet går. Detta för att underlätta utvärdering, utveckling och uppföljning av insatsen. Dokumentation är ett sätt att kvalitetssäkra att personen får den verksamhet som var tänkt utifrån dennes önskemål och behov.

Genomförandeplanen och dess mål ska följas upp på olika sätt tillsammans med personen så att planen kan revideras fort löpande vid förändringar av hur insatserna ges. I dokumentationen kan man skriva in vilka andra aktörer man samverkar med, hur ofta och varför. Att tydliggöra uppdraget är en betydande del i att den enskilde får möjlighet till ett adekvat stöd. Uppdraget handlar om personens önskemål och behov och vad den valda verksamheten erbjuder, t ex boendestöd eller sysselsättning.

Socialpsykiatrin har en stor bredd i sina verksamheter. Det finns både boendestöd, sysselsättning och träfflokal. Boendestöd är en viktig insats för att klara sin vardag och få en mer fungerande livssituation. Sysselsättning kan organiseras på olika sätt, t ex på en arbetsplats, egna verksamheter med olika inriktningar som konst, snickeri, matlagning eller liknande. Träfflokaler erbjuder sociala sammanhang i första hand men det kan även finnas någon form av sysselsättning.

Uppdraget ska ge tydlighet, struktur och möjlighet att ge adekvat stöd till personen för att få leva sitt liv som han eller hon önskar. Personen ska få stöd att bli så självständig som möjligt utifrån den egna förmågan vilket betyder att försöka stärka men också att bibehålla förmågor. Uppdraget handlar om att lyfta personens egna intressen och därigenom skapa delaktighet och inflytande i insatsen. Det ska kännas meningsfullt och vara viktigt för personen. Uppdraget kan vara att skapa aktiviteter som den enskilde behöver stöd med, allt från sysselsättning, stöd i hemmet till utåtriktade aktiviteter såsom att komma ut i samhället eller vara hälsofrämjande. Medarbetarens ansvar är att utifrån uppdraget skapa förtroende och samarbete med personen och ibland även med dess anhöriga och eller personens nätverk.

YRKESROLL – tre olika

Medarbetaren ska i sin yrkesroll ha faktisk kunskap om den personens funktionsnedsättning och dess konsekvenser i vardagen. Som medarbetare inom socialpsykiatrin och dess olika delar, är det viktigt att man är medveten om sin yrkesroll och kan reflektera kring både sitt egna förhållningssätt mot personen och om rollen som stödperson. I yrkesrollen ska man visa respekt och kunna visa en empatisk förmåga gentemot den enskilde. Med empatisk förmåga menas att man ska kunna sätta sig in i personens liv. Medarbetaren ska kunna diskutera på ett reflekterande sätt tillsammans med sina kollegor för att därigenom skapa ett gemensamt förhållningssätt utifrån varje persons situation. En reflekterande yrkesroll är viktigt för att vara lyhörd för vad personen önskar och kan behöva för stöd. Det är viktigt att kunna kommunicera med personen på dess egna villkor och därigenom främja och stärka den enskildes delaktighet och inflytande. Sammantaget ger det kvalitet och utvecklingsmöjligheter för personen i sin egen vardag.

Inom socialpsykiatri kan man säga att det finns tre olika yrkesroller. Man kan vara medarbetare inom boendestöd/boende, på sysselsättning eller träfflokal. Gemensamt för dessa tre yrkesroller är att i grunden ha respekt och empati för personen. Som stödperson har man ett ansvar att se den unika individen och dess möjligheter och att motivera honom eller henne att sträva efter de förändringar eller saker som han eller hon vill uppnå. Det är lika krav på yrkesrollen men de kan skifta något i karaktär utifrån de olika uppdragens beskrivning. Man utgår ifrån vad uppdraget har för innehåll. En schematisk bild av de tre yrkesrollerna kan vara att man som boendestödjare ska ha en förmåga att stödja ut i samhället och kunna skapa struktur i personens vardag. På en sysselsättning ska man ha en pedagogisk förmåga för att kunna skapa meningsfulla arbetsuppgifter och eller aktiviteter av olika slag. Arbetar man på en träfflokal är en stor del att kunna skapa möjlighet för sociala kontakter och meningsfull fritid i en gemenskap med andra.

Boendestöd och boende

Insatsen grundar sig i uppdraget som handlar om *vad* som ska göras. Det kan handla om att ge stöd och service, skapa stöd och struktur. Det kan vara att ge stöd till att bryta isolering och att få hjälp med myndighetskontakter eller att följa med till psykiatri. Uppdraget kan vara att kartlägga behov och att stödja i olika relationer. Det kan även handla om att främja hälsa och drogfrihet och att vid behov hänvisa eller följa med till rätt instans. Att hänvisa till rätt instans kan vara att ge stöd i kontakter med andra myndigheter och hälso- och sjukvård. Utifrån uppdragets *vad* ska man som stödpersonen forma sin yrkesroll genom ett *hur* detta ska genomföras. På vilket sätt kan man ge ett bra stöd för personen? Man behöver kunna ge praktiskt stöd genom att både visa och göra det som ska bli utfört. Det kan också handla om att ge praktiska råd i vissa situationer. Som boendestödjare kommer man nära in på personen och man ska förhålla sig personlig men inte privat.

Sysselsättning

Sysselsättning är ett avgränsat uppdrag i *vad* som ska utföras. Det handlar om att ge meningsfull sysselsättning utifrån vad personen önskar i största möjliga mån. Sysselsättning kan vara allt från att vara ute på en extern arbetsplats till att vara med i en arbetsgrupp på en arbetsplats med egen stödperson, till att man har sysselsättning i form av konst, bild och musik i verksamhetens egna lokaler.

I yrkesrollen för sysselsättning behöver man veta *hur* man ska handleda i arbetsuppgifter eller aktiviteter. Att kunna instruera, visa och strukturera upp olika arbetsmoment. Man ska även kunna strukturera upp arbetet pedagogiskt så att man hitta rätt nivå på krav och möjligheten att utföra egna arbetsuppgifter eller aktiviteter. Som medarbetare på en sysselsättning behöver man vara kreativ och kunna motivera personen.

Träfflokal

Vad som är uppdragets *vad* för en medarbetare på en träfflokal kan vara att skapa en stämning som är tillåtande och välkomnande. Att skapa en miljö som gör att personer vill komma dit och att vara med i det sammanhanget.

Sedan ska man i sin yrkesroll kunna genomföra *hur* man skapar en öppen och välkomnande stämning i en träfflokal. Då handlar det om att medarbetaren kan stödja till ett socialt sammanhang. Man ska försöka skapa en form av trygghet i lokalen som gör att man vågar gå dit. Medarbetaren behöver kunna ordna med fika och kanske även med matlagning då möjligheten att äta lunch är en central anledning till att personerna kommer till en träfflokal.

Att skapa gemensamma aktiviteter är ett sätt att skapa gemenskap. Medarbetaren ska kunna uppmuntra personen eller personerna till de aktiviteter man har och också komma med nya idéer som utvecklar verksamheten. Central del i yrkesrollen är att vara öppen och social och ha en kommunikativ förmåga. Det är viktigt att vara lyhörd för varje individ så ingen känner sig osedd.

Gemensamt

Yrkesrollen har i ett historiskt perspektiv ändrats och kommer att ändras framöver. Utifrån kunskap om samhällsutveckling, olika syn på hur stöder till personer med funktionsnedsättning ska utformas och vad yrkesrollen ska innehålla, behöver man reflektera över sin yrkesroll utifrån grundläggande frågor som *Vilket uppdrag har jag?* och *För vems skull är jag på jobbet?*

